

Riktlinjer för arvoden till gode män och förvaltare

ÖFM 2015/0070

Antagen av överförmyndarnämnden den 10 december 2015. Riktlinjen ersätter Riktlinjer för arvoden till gode män och förvaltare, 2014-02-20.

Om riktlinjen

Riktlinjen gäller för överförmyndarenheten vid arvodering av uppdrag utförda av gode män, förvaltare och förordnade förmyndare.

Riktlinjen omfattar följande:

- Beskrivning av de tre delarna inom godmanskap och förvaltarskap
- Arvode till förordnade förmyndare
- Normalarvode och justeringar
- Begränsade uppdrag enligt föräldrabalken 11 kap 1-3 §§
- Vem betalar arvodet?
- Utbetalning av arvoden
- Ställföreträdare för ensamkommande barn

Bakgrund

Arvode till ställföreträdare beslutas av överförmyndarnämnden enligt bestämmelser i föräldrabalken 12 kap 16 §. Arvode och kostnadsersättning ska vara skälig mot bakgrund av vad som har varit rimligt för att fullgöra uppdraget.

Ideellt uppdrag

I förarbeten har lagstiftaren uttalat att uppdrag som god man eller förvaltare till viss del är ideella. Därmed kan ställföreträdare inte förvänta sig att få ersättning som kan jämföras med lön som omfattar allt som utförts för huvudmannen.

Arvode för god man och förvaltare

Utgångspunkten vid arvodering är vilka delar (bevaka rätt, förvalta egendom, sörja för person) ställföreträdaren har i uppdraget. Vilka delar som ingår i uppdraget har beslutats av tingsrätten och står på det så kallade registerutdraget ställföreträdaren har fått från överförmyndarenheten.

Beskrivning av de tre delarna

Förvalta egendom

Att förvalta egendom innebär att ställföreträdaren förvaltar den egendom som tillhör huvudmannen. I de flesta fall handlar det om att sköta vardagsekonomin, betala räkningar, hantera inkomster och utgifter, lämna fickpengar till huvudmannen själv eller till boendet, ta hand om pension och eventuella bidrag, förvalta kapital om sådant finns. Finns det värdehandlingar, fastigheter eller liknande ingår även förvaltning av dessa samt att se till att huvudmannens egendom är tillfredsställande försäkrad. I föräldrabalkens regler anges att den enskildes medel i skälig omfattning ska användas för dennes uppehälle, utbildning och nytta i övrigt.

Bevaka rätt

Vad som faller under att bevaka någons rätt kan se olika ut beroende på uppdraget. Utgångspunkten måste vara huvudmannens hjälpbehov och situation i övrigt. I stort handlar det om att se till att huvudmannen får de insatser som denne har rätt till från samhället. I de flesta fall handlar det om att bevaka huvudmannens rätt gentemot myndigheter, där ansökan om olika insatser eller bidrag kan bli aktuellt, överklagan av beslut som framstår som felaktiga, bevaka huvudmannens rätt inför domstol med mera.

Sörja för person

Uppgiften att sörja för huvudmannens person är viktig. Uppgiftens omfattning och innehåll kan inte generellt fastställas utan avgörs i det enskilda fallet.

Ställföreträdaren ska se till att huvudmannen har ett bra boende, god omvårdnad och hög livskvalitet. I uppgiften att sörja för person kan ingå att hålla sig väl

informerad om huvudmannens personliga förhållanden och underrätta sig om eventuellt behov av stöd, hjälp och omvårdnad. Vid behov utnyttja de möjligheter som erbjuds i lagen om stöd och service (LSS). Att ta erforderliga kontakter med sjukvård, socialtjänst, omsorgsverksamhet, försäkringskassa osv. Samarbeta med kontaktperson om sådan finns. Uppmärksamma huvudmannens behov av sociala kontakter, fritidsverksamhet eller annan rekreation. I uppdraget ingår inte att utföra de uppgifter som åligger annan, exempelvis handla mat, tvätta, följa med på utflykter, följa huvudmannen till läkare osv.

Uppdrag att bevaka rätt

Kategori 1	Uppdrag som enbart avser bevaka rätt enligt föräldrabalken 11 kap 4.	Grundarvode i % av pbb/år 4 %
Kategori 2	Stort behov av insatser gällande myndighetskontakter, flertal möten med inblandade parter, förhandlingar om avbetalningsplaner och skuldsanering	Grundarvode i % av pbb/år 7 %

Uppdrag att förvalta egendom

Kategori 1	Huvudmannens ekonomi sköts av denne själv eller annan, exempelvis alla betalningar och löpande avgifter. Uppdraget att förvalta egendom bör ansökas om upphörande till tingsrätten vilket innebär att arvodering sker restriktivt.	Grundarvode i % av pbb/år 2 %
Kategori 2	Ställföreträdare har hand om hela den ekonomiska förvaltningen, förvaltar några bankkonton och distribuerar hushållspengar.	Grundarvode i % av pbb/år 4 %
Kategori 3	Då det utöver uppgifter i kategori 2 förekommer särskilt tidskrävande uppgifter som skuldsanering eller dylikt. Kan även tillämpas i de fall huvudmannen har tillgångar och/eller skulder som kräver ett större engagemang.	Grundarvode i % av pbb/år 8 %

Uppdrag att sörja för person

Kategori 1	Ett besök per månad, kontakt per telefon med huvudman och/eller boende, à-jourhållning om huvudmannens personliga situation.	Grundarvode i % av pbb/år 8%
-------------------	--	--

Kategori 2	Ställföreträdaren har kontakt med huvudmannen eller med boendet/kontaktperson flera gånger per månad, är i vissa mån personligen engagerad vid större inköp, flera telefonsamtal varje månad	Grundarvode i % av pbb/år 10 %
Kategori 3	Vid tunga ärenden där det krävs ett större engagemang och tätare kontakter med huvudmannen, anhöriga, boende/kontaktperson eller myndigheter	Grundarvode i % av pbb/år 15 %
Kategori 4	Extra tunga uppdrag där huvudmannen är svårt psykiskt sjuk, missbrukare med omfattande problematik, svårt kriminellt belastad och som uppträder påträngande, hotfullt, med ständiga telefonuppringningar etc. Orsakar ställföreträdaren en synnerligen stor arbetsbörda och situationen bedöms kunna pågå under längre tid.	Grundarvode i % av pbb/år 18-22 %

För anhöriga ställföreträdare gäller, om inte särskilda skäl finns:

Förvalta egendom	Grundarvode i % av pbb/år 4 %
Bevaka rätt	3 %
Sörja för person	6 %

Arvode till förordnade förmyndare

En särskilt förordnad vårdnadshavare är även förmyndare för den underårige, om inte rätten fattat beslut om annat. En förordnad förmyndares uppdrag är att förvalta den underåriges tillgångar och företräda dem i angelägenheter som rör tillgångarna. En medförmyndare har inom sitt uppdrag samma rättigheter och skyldigheter som en förordnad förmyndare.

Överförmyndarnämnden utövar endast tillsyn av utövandet av förmyndarskapet, och arvoderar därför för de insatser som ingår i den delen av uppdraget. Beroende på hur stora tillgångar den underårige har och vilken insats som krävs av den förordnade förmyndaren avgör överförmyndarnämnden vad som är skälig ersättning för uppdraget.

Arvodesnivåer

Genomsnittsarvode för förordnade förmyndare är 4 % av prisbasbeloppet. I dessa fall innefattar i regel förmyndarens uppdrag följande:

- Barnet har upp till två konton med mindre belopp. Viss kontakt med boende eller motsvarande i ekonomiska angelägenheter krävs. Likaså krävs viss kontakt med myndigheter och banker. Förmyndaren inkommer till överförmyndarenheten med en fullständig ekonomisk redovisning inom föreskriven tid.

I de fall uppdraget som förordnad förmyndare är mer omfattande och kräver större insatser än ovan beskrivet kan en högre procent av prisbasbeloppet betalas ut i arvode. Det kan exempelvis anses skäligt då uppdraget helt eller delvis innefattar följande:

- Det finns mer tillgångar än två bankkonton, exempelvis fonder som kräver en mer aktiv förvaltning. Uppdraget kräver fler kontakter med myndigheter och banker.
- Utöver punkt 1 och 2 har förmyndaren täta kontakter med boende, myndigheter eller motsvarande för att lösa ekonomiska frågor.
- Speciell förvaltning av egendom utöver vad som angetts i punkt 1-3. Exempelvis förvaltning av fastighet, affärsrörelse, eller liknande.

Normalarvode och justeringar

Arvodet fastställs utifrån kategori ovan vid uppdragets början. Korrigering kan göras av överförmyndarnämnden om uppdragets tyngd förändras och det bedöms tillhöra en annan kategori. Även i de fall när sörja för person inte ingår i uppdraget ska ställföreträdaren ha en god kännedom om huvudmannens personliga förhållanden. Detta är nödvändigt för att kunna se till att huvudmannens medel används till dennes nytta. I uppdraget att förvalta egendom ingår även att besöka huvudmannen och ha en personlig kontakt med denne.

I ärenden med uppdraget att förvalta egendom ingår uppgiften att ha löpande kontakter med överförmyndarenheten, att upprätta förteckning, års- slut- och arvodesräkningar och redogörelser samt inkomstdeklaration. I samtliga ärenden ska en skriftlig redogörelse för uppdraget lämnas årligen. Någon särskild ersättning för detta utgår inte. Om ställföreträdaren i sin redogörelse angett tilläggsuppgifter eller att vissa uppgifter inte utförts ska tillägg eller avdrag från schablonbeloppet göras.

Avdrag

Målet är att samtliga redovisningar är korrekt ifyllda och inlämnade i tid. Om redovisningshandlingarna inte uppfyller de stipulerade kraven kan arvodet reduceras med upp till 3 % av prisbasbeloppet.

Extra ordinära insatser

När extraordinära uppgifter utförs t ex flyttning, fastighets- eller lägenhetsförsäljning, boutredning, arvskitte, ges ersättning för sådan tid som bedöms skälig med 0,4 % av prisbasbeloppet per timme. Ansökan om medgivande till insatsen ska ställas till överförmyndarnämnden innan åtgärden utförs med en uppskattad tidsåtgång. Efter slutförd insats ska redogörelse lämnas till överförmyndarnämnden.

Kostnadsersättning

Ställföreträdaren har rätt till ersättning för de utgifter som har varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande. För att överförmyndarnämnden ska kunna fastställa skälig kostnadsersättning ska ställföreträdaren föra anteckningar och ange i sin arvodesräkning vilka omkostnader som förekommit för bland annat resor, telefonkostnader, porto och andra utlägg.

Resor gjorda med egen bil ska verifieras genom körjournal. Ersättning utges med samma belopp för skattefri reseersättning som fastställs i Skatteverkets bestämmelser. För ställföreträdare boende på annan ort medges 1 resa per kvartal.

Det är överförmyndarnämnden som beslutar hur ofta och för vilken tid arvodet och ersättningen betalas ut. Ställföreträdare får därmed inte ta ut medel från huvudmans konto för arvode eller ersättning.

Begränsade uppdrag enligt föräldrabalken 11 kap 1-3 §§

Om uppdrag enbart avser att bevaka rätt ska ställföreträdaren redovisa nedlagd tid och få ut ersättning för den tid som bedöms skälig med 0,4 % av prisbasbeloppet per timme.

Vem betalar arvodet?

Huvudregeln är att det är huvudmannen, d v s den som har god man/förvaltare, som ska betala arvodet och kostnadsersättningen. En förutsättning är att huvudmannens tillgångar överstiger 2 prisbasbelopp eller att huvudmannens inkomst före avdrag för skatt överstiger 2,65 prisbasbelopp. I annat fall ska kommunen stå för arvodet. Om huvudmannen till viss del kommer över någon av gränserna kan endast den del som överstiger tas i anspråk för arvodet medan kommunen betalar resten. Om särskilda skäl finns kan överförmyndarnämnden besluta om undantag från huvudregeln.

I vissa fall kan överförmyndarnämnden besluta att huvudmannen ska betala arvode även om inkomst och förmögenhet understiger angivna gränser. Detta får ske om kapitalbildning annars skulle uppkomma, som inte kan komma den enskilde till godo.

Överförmyndarnämnden kan även godta att kommunen betalar arvode trots att huvudmannen har tillräcklig inkomst eller förmögenhet, t ex om tillgångarna är bundna i fastighet eller lägenhet som huvudmannen själv bebor, eller som inte kan säljas till rimliga villkor.

Om skäl finns kan överförmyndarnämnden besluta att huvudmannen kan dela upp betalningen till kommunen.

Ersättning för bevakande av någons rätt i oskiftat dödsbo ska betalas ut av dödsboets medel, om inte särskilda skäl föranleder annat.

Förmyndare har bara rätt till ersättning om det finns särskilda skäl. I dessa fall betalas arvodet alltid från den omyndige eller dödsboets tillgångar.

Utbetalning av arvoden

Arvoden betalas ut året efter det att uppdraget utfördes. Under förutsättning att korrekt, och komplett, ifylld årsredovisning är inlämnad innan den 1 mars, betalas arvode ut senast i juni månad. Den som lämnar in för sent, utan att ha beviljats anstånd innan den 1 mars, får arvodet först när årsräkningen är granskad.

Vid sluträkning på grund av huvudmannens dödsfall ska normalt dödsboet betala slutarvodet. Detta kan ske när redovisningen är granskad och arvode har fastställts. Saknar dödsboet medel betalar kommunen ersättningen.

Ställföreträdare för ensamkommande barn

För godmansuppdrag avseende ensamkommande barn utgår arvode med 200 kronor per timme. Tidsrapportering samt utförda uppgifter ska lämnas enligt speciell arvodesblankett. Bilersättning ges för högst 1 200 km per år om det inte finns särskilda skäl.

Efter det att barnet fått permanent uppehållstillstånd utgår ersättning för högst 10 timmar per månad. Om särskilda skäl föreligger kan överförmyndarnämnden besluta om undantag från de angivna tidsbegränsningarna.

Utbetalning

Utbetalning av arvode till gode män för ensamkommande barn sker kvartalsvis.